

Zakon o zdravstvenom nadzoru nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe

Zakon je objavljen u "Službenom glasniku SRS", br. 48/77 - prečišćen tekst i 29/88. Vidi: čl. 20. Zakona - 24/85-1357. Vidi: čl. 1. Zakona - 44/91-1737. Vidi: čl. 34. Zakona - 53/93-2467. Vidi: čl. 2. Zakona - 67/93-3111. Vidi: čl. 26. Zakona - 48/94-1497. Vidi: čl. 109. Zakona - 101/2005-28. Prestale da važe odredbe u delu koji se odnosi na životne namirnice - vidi: čl. 89. tačka 2) Zakona - 41/2009-77.

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Radi obezbeđivanja zaštite zdravlja stanovništva vrši se zdravstveni nadzor nad proizvodnjom i prometom životnih namirnica i određenih predmeta opšte upotrebe, na osnovu ovog zakona i Zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe ("Službeni list SFRJ" br. 55/78 i 58/85).

Zdravstveni nadzor u smislu ovog zakona obuhvata:

1. životne namirnice, određene predmete opšte upotrebe i sirovine namenjene za njihovu proizvodnju (dalje: životne namirnice i predmeti opšte upotrebe);
2. prostorije u kojima se proizvode, čuvaju i stavljaju u promet životne namirnice i predmeti opšte upotrebe;
3. postrojenja, uređaji, nameštaj i pribor koji služi za proizvodnju ili promet životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe;
4. lica koja na radnim mestima u proizvodnji i prometu dolaze u dodir sa životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe.

Član 2.

Proizvodnjom, u smislu ovog zakona, smatra se priprema, obrada i prerada životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe.

Prometom životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, u smislu ovog zakona, smatra se opremanje, prevoz, uskladištenje i prodaja, kao i drugi način stavljanja u promet životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe.

II. USLOVI ZA PROIZVODNJU I PROMET

Član 3.

Prostorije u kojima se životne namirnice proizvode ili stavljaju u promet moraju biti:

1. tako izgrađene da omogućuju održavanje mikro-klimatskih uslova potrebnih za očuvanje zdravstvene ispravnosti namirnica;
2. dovoljno prostrane, funkcionalno povezane i pravilno osvetljene;
3. zaštićene od glodara i insekata, kao i od svakog uticaja okoline koji bi mogao štetno delovati na higijensku ispravnost namirnica;
4. snabdevene higijenski ispravnom tekućom toplom i hladnom vodom;
5. snabdevene uređajima za uklanjanje otpadnih voda i u kojima je obezbeđeno uklanjanje otpadnih materija na higijenski način;
6. sagrađene od takvog materijala da im se podovi i zidovi mogu lako i uspešno čistiti;
7. snabdevene uređajima i sredstvima neophodnim za održavanje lične i opšte higijene.

U mestima gde postoji vodovod i kanalizacija objekti i prostorije u kojima se životne namirnice proizvode i stavljaju u promet moraju biti povezani na vodovodnu i kanalizacionu mrežu.

Član 4.

- Prostorije u kojima se predmeti opšte upotrebe proizvode ili stavljaju u promet moraju biti:
1. tako izgrađene da omogućavaju održavanje mikro-klimatskih uslova potrebnih za očuvanje zdravstvene ispravnosti predmeta opšte upotrebe;
 2. zaštićene od uticaja okoline koja bi mogla štetno da deluje na zdravstvenu ispravnost predmeta opšte upotrebe;
 3. snabdevene uređajima i sredstvima neophodnim za održavanje lične i opšte higijene.
- Prostorije u kojima se proizvode i stavljaju u promet sredstva za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela moraju da ispunjavaju i uslove iz stava 1. tačke 4, 5. i 6. i stava 2. člana 3. ovog zakona.

Član 5.

- Zabranjeno je vršiti proizvodnju i promet životnih namirnica i sredstava za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela u prostorijama:
1. koje se upotrebljavaju za stanovanje ili su neposredno povezane sa prostorijama koje se koriste za stanovanje;
 2. koje su u neposrednoj blizini objekata, prostorija ili uređaja koji mogu nepovoljno uticati na zdravstvenu ispravnost namirnica i sredstava za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela;
 3. koje nemaju obezbeđenu higijenski ispravnu tekuću vodu i regulisano uklanjanje otpadnih voda i drugih otpadnih materija na higijenski način;
 4. u kojima se namirnice i sredstva za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela ne mogu zaštititi od glodara, insekata i drugog štetnog uticaja okoline;
 5. u kojima se drži roba, upotrebljena ambalaža i drugi predmeti i materijal, koji svojim neprijatnim mirisom, nečistoćom, patogenim klicama i parazitima mogu zagaditi namirnice i sredstva za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela, odnosno koji mogu preneti otrovne materije ili materije štetne po zdravlje.

Član 6.

- Prodaja životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe van prostorija određenih za prodaju (pijaca, kiosk, ulica, vašar i sl.) može se vršiti samo pod uslovima koji obezbeđuju higijensko postupanje sa namirnicama i mogućnost zdravstvenog nadzora nad prometom.
- Republički organ uprave nadležan za poslove zdravlja, uz saglasnost republičkog organa uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i republičkog organa uprave nadležnog za poslove privrede, propisaće bliže uslove koji obezbeđuju higijensko postupanje sa namirnicama i mogućnost zdravstvenog nadzora nad prometom.
- Skupština opštine može, pored uslova iz prethodnog stava propisati i strožije uslove koji će obezbediti higijensko postupanje sa namirnicama i mogućnost zdravstvenog nadzora nad prometom.

Član 7.

- Postrojenja, nameštaj, pribor i uređaji, koji se koriste pri proizvodnji ili prometu životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe moraju biti od materijala koji ne može štetno ili nepovoljno uticati na zdravlje ljudi ili na higijensku ispravnost namirnica, i moraju biti izrađeni na način koji omogućuje njihovo higijensko održavanje.

Član 8.

- Prevoz i prenos namirnica mora se vršiti na način koji obezbeđuje njihovu higijensku ispravnost.
- Prevozna sredstva i ambalaža, namenjeni za prevoz odnosno prenos određenih namirnica, ne mogu se upotrebljavati u druge svrhe.
- Prevozna sredstva namenjena za prevoz namirnica moraju biti vidno označena.

Član 9.

- Lica koja na radnim mestima u proizvodnji ili prometu namirnica dolaze u dodir sa namirnicama moraju imati osnovna znanja o higijeni namirnica i o ličnoj higijeni i pridržavati se osnovnih pravila higijene.
- Troškove obučavanja lica iz stava 1. ovog člana, nastale u vezi sa sticanjem osnovnih znanja o higijeni namirnica i o ličnoj higijeni, snosi organizacija udruženog rada ili druga organizacija odnosno poslodavac.

Republički organ uprave nadležan za poslove zdravlja propisuje način i program za sticanje osnovnih znanja o higijeni namirnica i o ličnoj higijeni, u smislu st. 1. i 2. ovog člana.

Član 10.

Lica koja na radnim mestima u proizvodnji ili prometu namirnica dolaze u dodir sa namirnicama i lica koja rade u proizvodnji i prometu sredstava za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica ili tela moraju nositi posebnu radnu odeću, a gde to uslovi rada zahtevaju i posebnu radnu obuću.

Radna odeća i obuća namenjena je higijenskoj zaštiti namirnica i sredstava za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela u proizvodnji i prometu i ne sme se upotrebljavati van radnog mesta.

Radnu odeću i obuću dužna je nabaviti i održavati o svom trošku organizacija udruženog rada ili druga organizacija, odnosno poslodavac, kao i lice koje samostalno učestvuje u prometu.

Republički organ uprave nadležan za poslove zdravlja donosi propis o radnoj odeći i radnoj obući iz stava 1. ovog člana.

Član 11.

Organizacije udruženog rada koje na industrijski način proizvode namirnice i predmete opšte upotrebe dužne su da:

1. pre početka proizvodnje za tržište vrše ispitivanje sirovina radi proveravanja njihove zdravstvene ispravnosti;
2. pre stavljanja u promet vrše ispitivanje gotovih proizvoda radi proveravanja da li odgovaraju propisima u pogledu zdravstvene ispravnosti;
3. vode evidenciju o izvršenim ispitivanjima.

Organizacije iz stava 1. ovog člana moraju da obezbede vršenje potrebnih ispitivanja preko sopstvene službe ili preko određenih organizacija udruženog rada. Organizacija koja vrši ispitivanje namirnica preko sopstvene službe mora imati odgovarajuće prostorije, opremu i stručna lica.

Bliže uslove u pogledu prostorija, opreme i stručnih lica koja moraju ispunjavati zdravstvene i druge organizacije udruženog rada za vršenje ispitivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opšte upotrebe kao i način vođenja evidencije o izvršenim ispitivanjima propisuje republički organ uprave nadležan za poslove zdravlja u roku od 6 meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odredba stava 1. tač. 2. i 3. ovog člana odnose se i na lica koja samostalno ličnim radom sredstvima u svojini građana proizvode namirnice i predmete opšte upotrebe.

III. SPROVOĐENJE ZDRAVSTVENOG NADZORA

Član 12.

Zdravstveni nadzor u proizvodnji i prometu vrše opštinski organi uprave nadležni za poslove sanitarne inspekcije, a u pogledu životnih namirnica životinjskog porekla izuzev nadzora iz člana 1. stav 2. tačka 4. ovog zakona i nadležni organi veterinarske inspekcije.

Zdravstveni nadzor vrši se neposrednim pregledom, a po potrebi i laboratorijskim ispitivanjem.

Pregled životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe vrši se na mestima gde se proizvode, kao i na mestima gde se čuvaju ili stavljaju u promet.

O izvršenom pregledu i nađenom stanju sačinjava se zapisnik koji potpisuje inspektor i odgovorno lice u organizaciji udruženog rada i drugoj organizaciji ili poslovnoj prostoriji, odnosno lice koje je prisustvovalo pregledu.

Član 13.

U vršenju zdravstvenog nadzora nadležni organi sanitarne inspekcije ovlašćeni su da:

1. narede obustavljanje proizvodnje ili prometa sumnjivih životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe - dok se ne utvrdi zdravstvena ispravnost;
2. zabrane proizvodnju i promet neispravnih životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe;
3. narede uništenje odnosno unište higijenski neispravne životne namirnice i predmete opšte upotrebe;

4. naredbe otklanjanje nedostataka u prostorijama u kojima se proizvode ili stavljaju u promet životne namirnice i predmeti opšte upotrebe;

5. zabrane upotrebu prostorija, uređaja i opreme za proizvodnju i promet životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, kao i zabrane upotrebu piijace i drugih mesta na kojima se vrši promet životnih namirnica - dok se ne obezbede propisani uslovi;

6. naredbe preduzimanje i drugih propisanih mera.

U vršenju zdravstvenog nadzora nad životnim namirnicama životinjskog porekla nadležni organi veterinarske inspekcije ovlašćeni su da preduzimaju mere iz stava 1. ovog člana.

Mere iz stava 1. ovog člana određuju se rešenjem donetim u upravnom postupku.

Žalba protiv rešenja ne odlaže njegovo izvršenje.

Član 14.

Nadležni inspektori prilikom vršenja inspekciskog pregleda mogu doneti usmeno rešenje u skladu sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku za izvršenje određenih mera iz člana 13. ovog zakona, ako opasnost po zdravlje ili život ljudi zahteva da se određena mera preduzme odmah, bez odlaganja.

Rešenje iz stava 1. ovog člana mora se uneti u zapisnik o izvršenom pregledu. Na zahtev stranke, nadležni inspektor je dužan da izda pismeno rešenje najkasnije za osam dana od donošenja usmenog rešenja.

Član 15.

Kad nadležni inspektor pri vršenju pregleda namirnica i predmeta opšte upotrebe posumnja da ne odgovaraju propisima o zdravstvenoj ispravnosti, a ne može to sam da utvrdi, ili ako proizvođač, odnosno prodavac to izričito zahteva, uzeće uzorke radi ispitivanja (analize). Po uzimanju uzoraka organ nadležan za poslove inspekcije dužan je da uzorak odmah dostavi radi analize organizaciji udruženog rada određenoj za ispitivanje.

Nadležni inspektor dužan je da o rezultatu izvršenog ispitivanja odmah obavesti imaooca namirnice ili predmeta opšte upotrebe od koga je uzeo uzorak.

Imalac životne namirnice i predmeta opšte upotrebe može u roku od tri dana od dana obaveštenja zahtevati od organa koji je uzeo uzorak za analizu da se izvrši superanaliza uzorka uzetog u isto vreme i na isti način.

Republički organ uprave nadležan za poslove zdravlja određuje zdravstvene i druge organizacije udruženog rada koje ispunjavaju uslove u pogledu prostorija, opreme i stručnih lica za vršenje ispitivanja (analiza) zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opšte upotrebe.

Član 16.

- brisan -

Član 17.

Ako je nadležni inspektor naredio uništenje neispravne životne namirnice, odnosno predmeta opšte upotrebe, dužan je da na zahtev imaooca te namirnice, odnosno predmeta opšte upotrebe, preda uzorak podnosiocu zahteva.

Troškove u vezi sa uništenjem namirnica i predmeta opšte upotrebe, njihovom preradom ili onesposobljenjem za ljudsku upotrebu snosi onaj kod koga su namirnice i predmeti opšte upotrebe zatečeni.

Član 18.

Ako nadležni inspektor posumnja da su namirnice i predmeti opšte upotrebe higijenski neispravni i uzme uzorke radi ispitivanja, narediće obustavu proizvodnje ili prometa namirnica, odnosno predmeta opšte upotrebe od kojih je uzorak uzet, do donošenja rešenja na osnovu rezultata analize, odnosno superanalize uzoraka.

Životne namirnice i predmeti opšte upotrebe čije je stavljanje u promet ili proizvodnja obustavljena, po pravilu, ne oduzimaju se već se ostavljaju na čuvanje onome kod koga su zatečeni, uz popis koji se prilaže zapisniku o uzimanju uzoraka. Izuzetno, ako postoji opasnost od mešanja sa drugim namirnicama i predmetima opšte upotrebe, ili su zatečeni kod lica koje za njih nije odgovorno, ili inače ne bi bilo celishodno da se ostave na čuvanje onome kod koga su zatečeni, organ nadležan za poslove inspekcije narediće privremeno oduzimanje radi obezbeđenja. U tom slučaju prevoz i čuvanje vrše se o trošku onoga od koga su oduzeti.

Ako postoji opasnost da se lako kvarljive namirnice pokvare pre nego što ispitivanje uzoraka bude završeno, organ nadležan za poslove inspekcije može odobriti upotrebu ili preradu za druge svrhe i pre dobijanja konačnog rezultata ispitivanja uzoraka takvih namirnica.

Član 19.

Ako se ispitivanjem uzoraka utvrdi da su namirnice ili predmeti opšte upotrebe zdravstveno neispravni, organ nadležan za poslove inspekcije zabraniće proizvodnju i promet namirnica, odnosno predmeta opšte upotrebe za ljudsku upotrebu.

Član 20.

Ako organ nadležan za poslove inspekcije utvrdi da prostorije, postrojenja, nameštaj, oprema, pribor ili ostali uređaji koji se upotrebljavaju u proizvodnji ili prometu namirnica i predmeta opšte upotrebe imaju nedostatke koji nepovoljno utiču na higijensku ispravnost namirnica, odnosno predmeta opšte upotrebe, narediće otklanjanje nedostataka i odrediće rok u kome se ovi nedostaci moraju otkloniti.

Ako nedostaci ne budu otklonjeni u određenom roku, organ nadležan za poslove inspekcije zabraniće upotrebu prostorija, postrojenja, nameštaja, opreme, pribora ili uređaja iz stava 1. ovog člana - dok se naređenje o otklanjanju nedostataka ne izvrši.

Izuzetno, ako usled utvrđenih nedostataka postoji neposredna opasnost po zdravlje ljudi, organ uprave nadležan za poslove inspekcije može odmah zabraniti upotrebu prostorija odnosno uređaja koji prouzrokuju takvu opasnost - dok se nedostaci ne otklone.

IV. NAKNADA ŠTETE

Član 21.

Ako se ispitivanjem uzoraka namirnica i predmeta opšte upotrebe konačno utvrdi da su bili ispravni, ili da njihova neispravnost nije uslovljavala onu meru koja je bila primenjena, organ nadležan za poslove inspekcije ukinuće izdato naređenje odnosno rešenje, a oduzete namirnice odnosno predmete vratiće onome od koga su oduzeti.

Ako se oduzete namirnice ili predmeti opšte upotrebe ne mogu vratiti zato što su uništeni ili su se usled stajanja pokvarili, sopstvenik može zahtevati od odgovarajuće društveno-političke zajednice da mu naknadi nastalu štetu.

Sopstvenik namirnica može zahtevati naknadu štete i u slučaju kad namirnice nisu bile oduzete ali su se pokvarile usled zabrane njihovog stavljanja u promet.

V. KAZNENE ODREDBE

Član 22.

Novčanom kaznom od 400.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj organizacija udruženog rada ili drugo društveno pravno lice koje vrši proizvodnju ili promet namirnica i predmeta opšte upotrebe ako:

1. proizvodi ili stavlja u promet namirnice ili predmete opšte upotrebe u prostorijama čija je upotreba za tu svrhu zabranjena (član 5);

2. prodaje namirnice i predmete opšte upotrebe protivno odredbi člana 6. ovog zakona.

Za radnju iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u organizaciji udruženog rada ili drugom društvenom pravnom licu novčanom kaznom od 25.000 do 50.000 dinara.

Član 23.

Novčanom kaznom od 250.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj organizacija udruženog rada ili drugo društveno pravno lice koje vrši proizvodnju ili promet namirnica i predmeta opšte upotrebe ako:

1. za proizvodnju ili promet namirnica i predmeta opšte upotrebe upotrebljava prostorije, postrojenja, nameštaj, pribor ili ostale uređaje koji ne odgovaraju propisanim uslovima (članovi 3, 4. i 7);

2. vrši prevoz ili prenos namirnica na način koji ne obezbeđuje njihovu higijensku ispravnost ili ako prevozna sredstva i ambalažu namenjenu za prevoz odnosno prenos određenih namirnica upotrebljava u druge svrhe (član 8);

3. ako ne vrši ispitivanje ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe kada je na to obavezna, ili ako o ovom ispitivanju ne vodi evidenciju na način određen propisom (član 11).

Za radnju iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u organizaciji udruženog rada ili drugom društvenom pravnom licu novčanom kaznom od 20.000 do 50.000 dinara.

Član 24.

Novčanom kaznom od 150.000 do 300.000 dinara kazniće se za prekršaj organizacija udruženog rada ili drugo društveno pravno lice koje vrši proizvodnju ili promet namirnica i predmeta opšte upotrebe ako:

1. ne obezbedi sticanje osnovnih znanja o higijeni namirnica i o ličnoj higijeni (član 9);

2. ne obezbedi da lica koja u proizvodnji ili prometu dolaze u dodir sa životnim namirnicama ili predmetima opšte upotrebe nose posebnu radnu odeću odnosno obuću ili održavanje iste, ili ako ne spreči nošenje radne odeće ili obuće van radnih prostorija (član 10);

Za radnju iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u organizaciji udruženog rada ili drugom društvenom pravnom licu novčanom kaznom od 10.000 do 30.000 dinara.

Član 25.

Za radnju iz članova 22, 23. i 24. ovog zakona kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 150.000 do 500.000 dinara radni čovek koji samostalno obavlja proizvodnju ili promet životnih namirnica ili predmeta opšte upotrebe ličnim radom sredstvima u svojini građana.

Član 26.

Novčanom kaznom od 150.000 do 300.000 dinara kazniće se za prekršaj radni čovek koji samostalno obavlja proizvodnju ili promet životnih namirnica ili predmeta opšte upotrebe ličnim radom sredstvima u svojini građana, a novčanom kaznom od 10.000 do 30.000 dinara lice koje je zapošljeno u proizvodnji ili prometu namirnica ili predmeta opšte upotrebe ako kršenjem propisanih ili naređenih higijenskih mera ili osnovnih pravila higijene pri postupanju sa namirnicama ili predmetima opšte upotrebe u proizvodnji ili prometu zagađuje namirnice ili predmete opšte upotrebe ili na drugi način ugrožava njihovu higijensku ispravnost.

Član 27.

Novčanom kaznom od 20.000 dinara kazniće se organizacija udruženog rada ili drugo društveno pravno lice ili radni čovek koji samostalno obavlja proizvodnju ili promet životnih namirnica ili sredstava za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela, ako kršenjem osnovnih pravila higijene pri radu ili održavanju lične higijene ili čistoće radne odeće, radnih i sporednih prostorija, uređaja ili pribora za rad u vršenju usluga, ugrožava higijensku proizvodnju ili promet ili higijensko vršenje usluga (član 9. tačka 1).

Za radnju iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u organizaciji udruženog rada ili drugom društvenom pravnom licu ili radni čovek koji je neposredno zaposlen u proizvodnji ili prometu životnih namirnica ili sredstava za održavanje lične higijene, negu i ulepšavanje lica i tela novčanom kaznom od 5.000 dinara.

Prekršaje iz stavova 1. i 2. ovog člana utvrđuju i kazne izriču nadležni inspektori prilikom vršenja pregleda na mestu proizvodnje i prometa namirnica ili predmeta opšte upotrebe, odnosno na mestu vršenja usluga po postupku predviđenom u Zakonu o prekršajima.

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 28.

Odredbe člana 3. stav 1. tačke 4. i 5. i stav 2. i člana 4. stav 2. ovog zakona primenjuju se od 1. juna 1974. godine.